

KS. GINTER DZIERZON

ZASADY USTANIA PRZYWILEJU UJĘTE W KAN. 82 KPK

1. WSTĘP

Jedną z form reskryptów funkcjonujących w kanonicznym porządku prawnym są przywileje (kan. 76-84 KPK). W kan. 76 § 1 KPK określono przywilej jako łaskę udzieloną dla pożytku osób fizycznych i prawnych. Należy zauważyć, iż z aspektu prawnego zagadnieniem istotnym nie jest wyłącznie sprawa nabywania przywilejów, ale również sprawa ich ustania. Temu ostatniemu problemowi ustawodawca kościelny poświęcił w pierwszej Księdze Kodeksu aż cztery kanony (kan. 80-83 KPK), ujmując w tych regulacjach różne hipotezy związane z ustaniem przywileju.

W kan. 82 KPK, który jest przedmiotem zainteresowania w tym opracowaniu, skodyfikował on dyspozycje odnoszące się do dwóch postaci przywilejów, jakimi są: przywileje nieuciążliwe dla drugich oraz przywileje uciążliwe dla drugich. W kanonie tym postanowił on: „Przywileje nie będące dla drugich ciężarem, nie ustają przez niekorzystanie z nich lub używanie przeciwne. Natomiast przywilej uciążliwy dla drugich traci moc, jeśli przedawnienie nastąpiło zgodnie z prawem”.

Bezpośrednim źródłem kan. 82 KPK jest kan. 76 KPK z 1917 r. Porównując brzmienie tych regulacji należy spostrzec, że w treści kan. 82 KPK zaszły pewne istotne zmiany; w jego zapisie nie uwzględniono bowiem możliwości milczącego zrzeczenia się przywileju będącego dla drugich ciężarem (*tacita renuntiatio*)¹. Zdaniem F. Urrutii pominięcie hipotezy ujętej w kan. 76 § 1

Ks. prof. dr hab. GINTER DZIERZON – Katedra Norm Ogólnych, Wydział Prawa Kanonicznego UKSW; adres do korespondencji: UKSW, ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa.

¹ Por. H. S o c h a, *Allgemeine Normen*, [w:] *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, t. I, red. K. Lüdicke, Essen 1985, ad 82, n. 1; F. U r r u t i a, *De normis generalibus. Adnotationes in Codicem: Liber I*, Romae 1983, s. 50.

KPK z 1917 r. tłumaczono tym, że bardzo trudno jest w tym wypadku dopatrzyć się woli zrzeczenia się, zwłaszcza w odniesieniu do przywilejów nieuciążliwych². Dlatego też obecnie przyjęto zasadę, że zrzeczenie przywileju nie osiąga skutku, jeśli nie zostało ono przyjęte przez kompetentną władzę (kan. 80 § 1 KPK)³.

Przechodząc do wykładni kan. 82 KPK na wstępie należy zwrócić uwagę, iż dyspozycje w nim zawarte pozostają w ścisłym związku z problemem wolności uprzywilejowanego w korzystaniu z łaski udzielonej przywilejem.

2. WOLNOŚĆ UPRIWILEJOWANEGO W KORZYSTANIU Z PRZYWILEJU

Treści zawarte w kan. 82 KPK kreują zasadnicze pytanie: jakie racje zdecydowały o takim a nie innym rozwiązaniu? Poszukując odpowiedzi na to pytanie należy stwierdzić, że skoro przywilej jest łaską, to generalnie rzecz biorąc, uprzywilejowany nie ma obowiązku z niej korzystać. Stąd też w doktrynie mówi się o wolności korzystania z uprawnień udzielonych tym szczególnym aktem⁴. Pryncypium, o którym mowa, znajduje także odzwierciedlenie w zasadzie ujętej w kan. 71 KPK, zgodnie z którą „Nikt nie ma obowiązku korzystać z reskryptu udzielonego dla własnego pożytku [...]”. Zdaniem kanonistów przytoczona reguła znajduje umocowanie w 61 klasycznej regule prawnej, w myśl której: „*Ouod ob. gratiam alicuius conceditur non est in eius dispendium retorquendum*”⁵. Przy czym trzeba zauważyć, iż pryncypium to nie ma charakteru bezwzględnego. Ustawodawca kościelny bowiem w swym systemie nie wyklucza również wystąpienia wyjątków od tej reguły generalnej. Tego typu ewentualność wynika z zapisu pierwszego zdania kan. 80 § 2 KPK, w którym zakłada się możliwość niekorzystania z przywileju.

² *De normis generalibus*, s. 50-51: „[...] sed huius voluntatis, praesertim de agatur de favorabili, insufficienter constat *ex solo non uso vel uso contrario*”.

³ Szerzej na ten temat zob. G. D z i e r z o n, *Zrzeczenie się przywileju (kan. 80 § 1-3 KPK)*, „Roczniki Nauk Prawnych” 21(2011), z. 2, s. 176-177.

⁴ Por. E. R e g a t i l l o, *Institutiones iuris canonici*, Santander 1961, s. 129; M. C o n - t e a C o r o n a t a, *Institutiones iuris canonici ad usum utriusque cleri et scholarum*, t. I, Torino 1950, s. 107; W. A y m a n s, K. M ö r s d o r f, *Kanonisches Recht*, t. I, Padeborn-München-Wien-Zürich 1991, s. 267; P. V. P i n t o, *De normis generalibus*, [w:] *Commento al Codice di Diritto Canonico*, red. P. V. Pinto, Città del Vaticano 2001, s. 52.

⁵ Zob. *Regula iuris*, 61; J. G a r c í a M a r t í n, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, Roma 1999, s. 271.

Komentatorzy interpretując ten kanon podkreślają, że uprzywilejowany wprawdzie może zrzec się przywileju udzielonego wyłącznie na jego korzyść; nie może natomiast nie korzystać z przywilejów, które zostały mu udzielone po to, aby służyć innym⁶. W doktrynie wymienia się następujące racje obligujące do korzystania z przywileju: miłość do człowieka, miłość Boga (*pietas*) i dobro publiczne⁷. W klasycznym już dziś „Komentarzu”, opracowanym przez F. Bączkowicza, F. Barona i W. Stawinogę, w następujący sposób wyjaśniono tę kwestię: „Każdy ma prawo, lecz nikt nie ma obowiązku korzystania z przywileju, danego sobie na wyłączną korzyść lub danego społeczności dla wygody poszczególnych członków; obowiązek użycia przywileju może jednak wynikać z innego tytułu (kan. 69), np. z przykazania miłości bliźniego, z nakazu przełożonego lub dla zachowania jednostajności działania. [...] Przywilej dany [...] dla dobra ogółu, każdy komu jest dany, powinien używać”⁸.

Z przeprowadzonych dotychczas rozważań wynika, że w kanonicznym porządku prawnym uprzywilejowany dysponuje pewną wolnością w sferze korzystania z przywileju. Wolność ta jednak nie ma charakteru absolutnego. W pewnych uwarunkowaniach bowiem, związanych z dobrem innych, uprzywilejowany ze względu na wyższe dobro jest zobowiązany do korzystania z nadanego mu przywileju.

W celu dokonania prawidłowej wykładni kan. 82 KPK trzeba koniecznie sprecyzować pewne terminy kluczowe, które staną się pomocne w interpretacji tej normy.

3. TERMINY KLUCZOWE

Komentatorzy interpretujący kan. 82 KPK rozróżniają przede wszystkim przywileje zezwalające (*privilegia affirmativa*) oraz przywileje negatywne (*privilegia negativa*). Pierwsze z nich upoważniają do pozytywnego działania; drugie natomiast uprawniają do niepodjęcia aktów prawnie nakazanych⁹. Ka-

⁶ C o n t e a C o r o n a t a, *Institutiones*, s. 107; W. A y m a n s, *Privilegio*, [w:] *Diccionario enciclopédico de Derecho Canónico*, red. S. H a e r i n g, H. S c h m i t z, Barcelona 2008, s. 698.

⁷ R e g a t i l l o, *Institutiones*, s. 129.

⁸ Zob. F. B a c z k o w i c z, F. B a r o n, W. S t a w i n o g a, *Prawo kanoniczne*, t. I, Opole 1958, s. 257.

⁹ Por. G. M i c h i e l s, *Normae generales iuris canonici*, t. II, Lublin 1929, s. 407-408:

noniści zwracają przy tym uwagę, że każda z tych kategorii przywilejów może być dla drugich zarówno nieuciążliwa (*privilegia mere favorabilia vel alias haud onerosa*), jak i uciążliwa (*quaedam vero sunt aliis onerosa vel in aliorum gravamen cedentia*)¹⁰. Przywileje nieuciążliwe dla drugich wiążą się z korzyścią osoby¹¹; przywileje zaś są uciążliwe dla drugich, dając korzyść jednym stają się ciężarem dla innych¹².

W doktrynie podkreśla się, że w systemie kanonicznym nadanie przywilejów uciążliwych dla drugich ma charakter wyjątkowy. W myśl bowiem kan. 38 KPK akty administracyjne z reguły nie powinny naruszać praw nabytych przez innych. W regulacji tej dopuszcza się jednak możliwość wprowadzenia przez kompetentną władzę innych rozwiązań¹³.

Kolejnymi pojęciami, tym razem występującymi w 82 KPK, są „nieużywanie przywileju” oraz „używanie przeciwne”. Nieużywanie, o którym mowa, polega na nieskorzystaniu z uprawnień nabytych przywilejem¹⁴. Zdaniem A. van Hove nieużywanie przywileju wiąże się z przywilejami pozytywnymi, używanie przeciwne natomiast dotyczy przywilejów negatywnych¹⁵.

Rozwijając ten wątek kanoniści bardziej szczegółowo specyfikują te twierdzenia. Otóż uważają oni, że jeśli powstrzymywanie się od korzystania z uprawnień dotyczy przywilejów pozytywnych i wyraża się w aktach negatywnych, to taką postawę określa się mianem nieużywania (*non usus*); jeśli zaś przywileje negatywne wyrażają się w aktach pozytywnych, to tego typu decyzje są niczym innym, jak używaniem przeciwnym przywileju¹⁶.

„Privilegia quaedam sunt affirmativa, quibus videlicet datur facultas aliquid positive agendi [...] quaedam sunt negativa, quibus nimirum conceditur facultas non agendi seu omittendi actum iure ordinario alias debitum [...]”.

¹⁰ Tamże, s. 408.

¹¹ R e g a t i l l o, *Institutiones*, s. 129.

¹² U r r u t i a, *De normis generalibus*, s. 50: „Onerosum est privilegium quo favorem concedit ita ut tertio gravamen causet”.

¹³ Por. J. U r r e s t i, *Comentario al can. 82 CIC*, [w:] *Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada*, red. L. De Echevería, Madrid 1985, s. 68.

¹⁴ M i c h i e l s, *Normae generales*, s. 408.

¹⁵ *De privilegiis, de dispensationibus*, cz. 1, t. 5, Mecheliniae–Rome 1939, s. 269: „Non usus haberi tantum potest in privilegiis affirmativis, usus contrarius in privilegiis negativis”; E. R e g a t i l l o, *Institutiones iuris canonici*, Santander 1961, s. 132.

¹⁶ G. M i c h i e l s, *Normae generales*, 408: „[...] quando de *privilegiis affirmativis* agitur, per actum negativum manifestatur, ideoque *non usus* dicitur [...] quando ad privilegia negativa refertur, nonnisi per actum positivum manifestatur, ideoque usus contrarius nuncupatur [...]”.

Zdaniem G. Michielsa nieużywania przywileju afirmatywnego, o którym traktował kan. 76 KPK z 1917 r., żadną miarą nie należało pojmować w sensie negatywnym, to znaczy w tym znaczeniu, że uprzywilejowany nie miał okazji do działania¹⁷. Tę kategorię pojęciową doktryna wiązała i wiąże z uwarunkowaniami pozytywnymi, umożliwiającymi podjęcie konkretnego działania.

Wreszcie należy dodać, że komentatorzy podkreślają, iż zarówno nieużywanie przywileju pozytywnego, jak i używanie przeciwne przywileju negatywnego muszą mieć charakter świadomy i dobrowolny¹⁸, to znaczy, muszą odpowiadać parametrom zdolności podmiotowej, określonej w generalnej teorii aktu prawnego¹⁹.

4. REGUŁY ZAWARTE W KAN. 82 KPK

W kan. 82 KPK prawodawca ujął dwie hipotezy: pierwsza z nich dotyczy przywilejów niebędących dla drugich ciężarem; druga natomiast odnosi się do przywilejów uciążliwych dla drugich.

4.1. ZASADA DOTYCZĄCA PRYWILEJÓW NIEUCIĄŻLIWYCH DLA DRUGICH

W pierwszym zdaniu kan. 82 KPK skodyfikowano pierwszą zasadę, zgodnie z którą nieużywanie, bądź też używanie przywileju nieuciążliwego dla drugich nie skutkuje ustaniem przywileju.

Rozpoczynając namysł nad tym pryncypium należy przede wszystkim zapytać; o racje prawne tego rozwiązania? Pytanie to łączy się z następnym: dlaczego w tej hipotezie nie przyjęto rozwiązania analogicznego do tego, które występuje w hipotezie drugiej, mianowicie, że utrata przywileju następuje na skutek przedawnienia?

Poruszając problem *ratio legis* tego kanonu G. Michiels stwierdził lakonicznie, że niemożliwość przedawnienia w tym wypadku wynika z natury

¹⁷ Tamże, s. 409-410.

¹⁸ M i c h i e l s, *Normae generales*, s. 409-410; R e g a t i l l o, *Institutiones*. s. 132.

¹⁹ Por. G. D z i e r ż o n, *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna*, Warszawa 2002, s. 37-42.

rzeczy. Twierdził on, iż uprawnień wynikających z tego typu przywilejów nie może pozbawić przedawnienie²⁰.

Bardziej szczegółowo wyjaśnił ten problem A. van Hove. Skonstatował on, iż nieużywanie samo w sobie nie powoduje ustania przywileju, bowiem w kanonicznym porządku prawnym sam czas nie jest instrumentem nabywania praw i ich utraty²¹. Ponadto ten wybitny kanonista spostrzegł, że poprzez nieużywanie lub też poprzez używanie przeciwne przywileje nie tracą mocy, gdyż zarówno tego typu postawa, jak i podjęte tego typu działania faktycznie wiążą się z nieużywaniem przywileju²². Wyjaśniając ten problem trzeba zauważyć, iż w pierwszym wypadku mamy do czynienia z w pełni świadomym i dobrowolnym niepodjęciem aktu. Ustosunkowując się zaś do działania przeciwnego należy zwrócić uwagę, iż w kanonicznym porządku prawnym przywileje są aktami obok prawa lub przeciw prawu. A zatem używanie przeciwne jest działaniem zgodnym z prawem lub działaniem obok prawa w innym obszarze, aniżeli zakładano to wprowadzając przywilej.

Trzeba dodać, iż już w Kodeksie z 1917 r. nie przyjęto rozwiązań przedkodeksowych, zgodnie z którymi nieużywanie przywilejów pozytywnych przedawniało się po dziesięciu latach²³. Ponadto w kodyfikacji pio – benedyktyńskiej odrzucono średniowieczną doktrynę, która dopuszczała ustanie przywileju niebędącego dla drugich ciężarem²⁴.

4.2. ZASADA DOTYCZĄCA PRYWILEJÓW UCIAŻLIWYCH DLA DRUGICH

Z treści drugiego zdania kan. 82 KPK wynika, iż prawodawca przyzwala na ustanie przywileju będącego dla drugich ciężarem w następstwie przedawnienia. Co do przedawnienia znajdują aplikację dyspozycje kan. 197-199

²⁰ *Normae generales*, s. 414: „Praescriptio in casu evidentiter excluditur ex ipsa rerum natura, quippe cum hypothesis nemo sit, qui ex hujusmodi privilegiis praejudicium sustulerit, quique proinde contra jus privilegarii praescribere possit”.

²¹ *De privilegiis*, s. 269; „[...] iuxta doctrinam communem non usui qua tali nullam vim amittendi privilegium tribuit, quia solum tempus non est in Ecclesia medium iuris acquirendi vel amittendi”.

²² Tamże.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże, s. 269-270.

KPK. W myśl rozwiązań systemowych, aby przedawnienie było skuteczne, działania muszą być podjęte w dobrej wierze²⁵.

Zgodnie z kan. 197 KPK istnieje różnica między przedawnieniem uwalniającym (*praescriptio liberativa vel extinctiva*) oraz przedawnieniem nabywczym (*praescriptio acquisitiva*)²⁶. Pierwsze z wymienionych wiąże się m.in. z uwolnieniem od wypełnienia pewnych obowiązków; drugie natomiast dotyczy nabycia pewnych uprawnień.

Rozwijając ten wątek należy stwierdzić, iż na kanwie interpretacji kan. 82 KPK (kan. 76 KPK z 1917 r.) w doktrynie podkreśla się, że każdy przywilej uciążliwy dla drugich nie może ustać za pomocą każdej z dwóch wymienionych form przedawnienia. Wskazuje się, że przywileje pozytywne nie mogą ustać poprzez przedawnienie uwalniające (*praescriptio liberativa*). W tym wypadku kanoniści przyjęte twierdzenie opierają na następującej argumentacji, mianowicie wskazują, iż w tej sytuacji nie istnieje żaden ciężar od którego trzeba byłoby uwolnić, a zarazem zwracają uwagę, iż przywileje negatywne nie ustają przez zasiedzenie, gdyż za takim rozwiązaniem nie przemawiają żadne racje²⁷.

Wracając do przerwanego wątku należy skonstatować, że wśród komentatorów nie występuje zgodność opinii co do tego, o jakiej kategorii przedawnienia traktuje kan. 82 KPK? Otóż niektórzy z nich mówią jedynie o przedawnieniu uwalniającym. Tę figurę przywołał E. Labandeira nie podając żadnego argumentu przemawiającego za przyjęciem takiego twierdzenia²⁸. Podobną opinię wyraziła M. Roca. Argumentując wyszła ona z przesłanki, iż w kodeksowej koncepcji przywileju przeważa charakter korzyści uzyskiwanej z jego posiadania. W jej przekonaniu brak odniesienia w tej normie do przedawnienia nabywczego wynika z naturalnego charakteru prawa obiektywnego, a nie subiektywnego przywileju²⁹.

²⁵ Por. M. K e i s e r, *Der gute Glaube im Codex Iuris Canonici*, München 1965, s. 34-35; U r r u t i a, *De normis generalibus*, s. 51; P i n t o, *De normis generalibus*, s. 52.

²⁶ Por. kan. 197 KPK.

²⁷ V a n H o v e, *De privilegiis*, s. 269.

²⁸ *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano 1994, s. 336.

²⁹ *Comentario al can. 84 CIC*, [w:] *Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. I, Pamplona 1996, s. 666: „Aparece en este canon la figura de prescripción extintiva. El régimen que el Código prevé viene recalcar el carácter favorable del privilegio, con preferencia a cualquier otro criterio de pureza dogmática. Si, con ocasión del modo de adquirir los privilegios, hemos notar que la ausencia de la referencia a la prescripción adquisitiva puede considerarse indicadora de la naturaleza de Derecho

Według H. Sochy tego typu poglądy opierają się na założeniu, że przywileje uciążliwe dla osób trzecich są wyłącznie afirmatywne. Kanonista ten nie podziela jednak tych opinii wskazując, iż tego typu przywileje mogą mieć zarówno charakter pozytywny, jak i negatywny³⁰. Poruszając ten problem M. Conte a Coronata stwierdził, że w celu uzyskania skuteczności przedawnienia w odniesieniu do nieużywania przywileju wystarczyłoby, że wystąpi nieużywanie negatywne; ustanie natomiast przywileju przez działanie przeciwnie następuje wyłącznie w odniesieniu do przywilejów uciążliwych negatywnych³¹. Skutkiem przedawnienia jest uwolnienie osoby trzeciej od ciężaru, jaki niósł ze sobą przywilej³².

Kończąc ten passus należy podkreślić, iż ustanie przywileju będącego dla drugich ciężarem w zależności od formy przywileju może nastąpić zarówno poprzez przedawnienie uwalniające, jak i przedawnienie nabywcze³³.

W tym kontekście w doktrynie rozważa się też specyficzną kwestię dotyczącą możliwości ustania przywileju apostołskiego, będącego dla drugich ciężarem? Należy bowiem zauważyć, iż w myśl kan. 199, n. 2 KPK tego typu przywilej nie ulega przedawnieniu? Analizując ten problem M. Roca zwróciła uwagę, iż w przytoczonej regulacji nie ma wzmianki o hipotezie wymienionej w pytaniu. W tym wypadku zatem występuje typowa luka prawna. Należy jednocześnie zauważyć, iż w systemie występują normy o charakterze sprzecznym (kan. 82, 199, n. 2 KPK). Poszukując rozwiązania tej kwestii M. Roca trafnie zauważyła, iż z zapisów normatywnych dotyczących przywilejów wynika, że ich zaistnienie jest uzależnione od interwencji kompetentnej władzy; opierając się na interpretacji teleologicznej przekonuje ona, że ustanie przywileju apostołskiego uciążliwego dla innych należy również wiązać z tego typu decyzją autorytetu kościelnego. Innymi słowy, to on powinien odwołać przywilej³⁴.

W komentarzu do drugiej hipotezy nie można również pominąć pytania o *ratio legis* tego rozwiązania? Poruszając ten problem P. Lombardía stwierdził, że problem przedawnienia ujętego w tej normie należy wiązać z jednym

objetivo y no subjectivo del privilegio, la referencia a la prescripción extintiva de este c. 82 apunta más bien al criterio contrario”.

³⁰ *Allgemeine Normen*, ad. 82, n. 5.

³¹ *Institutiones*, s. 113.

³² Por. E. E i c h m a n n, *Kirchenrecht*, t. I, Padeborn 1929, s. 77.

³³ S o c h a, *Allgemeine Normen*, ad. 82, n. 5.

³⁴ *Comentario al can. 84 CIC*, s. 666-667.

z pryncypialnych uprawnień wiernych dotyczącym możliwości wprowadzenia przez nich kreatywnych zmian w funkcjonowaniu kanonicznego porządku prawnego³⁵. W myśl jego opinii przedawnienie w tym wypadku pełni podobną rolę, jak zadawnienie w odniesieniu do zwyczajów przeciw prawu³⁶. W. Aymans i K. Mörsdorf zaś podkreślili, że w hipotezie tej przedawnienie należy traktować jako pewien instrument umożliwiający wygaśnięcie przywileju. Instrument ten ich zdaniem jest niezwykle istotny, zważywszy na fakt, że nieużywanie przywileju lub używanie przeciwne mogą rzutować na pozycję prawną osoby trzeciej, jeśli są dla niej uciążliwe³⁷.

5. ZAKOŃCZENIE

Z przeprowadzonych analiz wynika, że hipotezy skodyfikowane w kan. 82 KPK wynikają z prawa pozytywnego. W pierwszej z nich prawodawca nie dopuszcza, aby przywileje nieuciążliwe dla innych ustały wskutek przedawnienia. Takie rozwiązanie wynika z faktu, iż uprzywilejowany może zrzec się przywileju; zrzeczenie to jednak jest skutecznie prawnie, jeśli zostało przyjęte przez kompetentną władzę (kan. 80 § 1 KPK). W drugiej hipotezie natomiast przywileje uciążliwe dla drugich ustają wskutek przedawnienia (kan. 197-199 KPK). W myśl doktryny, w tym wypadku przedawnienie pełni podobną rolę, jak zadawnienie w odniesieniu do zwyczaju prawnego.

BIBLIOGRAFIA

1. ŹRÓDŁA

- Codex Iuris Canonici Pii X Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, Typis Polyglotis Vaticanis 1933.
Corpus Iuris Canonici, Ed. E. Friedberg, E. Richter, Graz 1959.
Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.

³⁵ *Commento al can. 82 CIC*, [w:] *Codice di Diritto Canonico e le leggi complementari*, red. J. Arrieta, Roma 2007, s. 115.

³⁶ Tamże.

³⁷ *Kanonisches Recht*, s. 267.

2. LITERATURA

- A y m a n s W., M ö r s d o r f K., Kanonisches Recht, t. I, Padeborn–München–Wien–Zürich: Ferdinand Schöningh 1991.
- A y m a n s W., Privilegio, [w:] Diccionario enciclopédico de Derecho Canónico, red. S. Haering, H. Schmitz, Barcelona: Herder 2008, s. 697-698.
- B ą c z k o w i c z F., B a r o n F., S t a w i n o g a W., Prawo kanoniczne, t. I, Opole: Wydawnictwo Diecezjalne św. Krzyża 1958.
- C o n t e a C o r o n a t a M., Institutiones iuris canonici ad usum utriusque cleri et scholarum, t. I, Torino: Marietti 1950.
- D z i e r ż o n G., Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu kard. S. Wyszyńskiego 2002.
- D z i e r ż o n G., Zrzeczenie się przywileju (kan. 80 § 1-3 KPK, „Roczniki Nauk Prawnych” 21(2011), z. 2, s. 175-184.
- D z i e r ż o n G., Zasady interpretacji ustaw kościelnych ujęte w kan. 17 KPK, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 26(2006), s. 319-326.
- E i c h m a n n E., Kirchenrecht, t. I, Padeborn: Ferdinand Schöningh 1929.
- G a r c í a M a r t í n J., Le norme generali del Codex Iuris Canonici, Roma: EDIURCLA 1999.
- M. K e i s e r, Der gute Glaube im Codex Iuris Canonici, München: Max Hueber 1965.
- L a b a n d e i r a E., Trattato di diritto amministrativo canonico, Milano: Giuffrè Editore 1994.
- L o m b a r d í a P., Commento al can. 82 CIC, [w:] Codice di Diritto Canonico e le leggi complementari, red. J. Arrieta, Roma: Coletti a San Pietro Editore 2007, s. 115.
- M i c h i e l s G., Normae generales iuris canonici, t. II, Lublin: Universitas Catholica 1929.
- P i n t o P.V., De normis generalibus, [w:] Commento al Codice di Diritto Canonico, red. P. V. Pinto, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2001, s. 1-111.
- R e g a t i l l o E., Institutiones iuris canonici, Santander: Editorial «Sal Terrae» 1961.
- R o c a M., Comentario al can. 84 CIC, [w:] Comentario exegético al Código de Derecho Canónico, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. I, Pamplona: EUNSA 1996, s. 666-667.
- S o c h a H., Allgemeine Normen, [w:] Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, t. I, red. K. Lüdicke, Essen: Ludgerus Verlag 1985, ad 82.
- U r r e s t i J., Comentario al can. 82 CIC, [w:] Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada, red. L. De Echeverría, Madrid: Biblioteca de Autores Cristianos 1985, s. 68.
- U r r u t i a F., De normis generalibus. Adnotaciones in Codicem: Liber I, Romae: Pontificia Universitas Gregoriana 1983.

V a n H o v e A., De privilegiis, de dispensationibus, cz. 1, t. V, Summi Pontificis, S. Congregationum Rituum et Propaganda Fide necnon Archiep. Mecheliniae–Rome: Mechlin Typographus 1939.

CONDITIONS OF PRIVILEGE CESSATION
PROVIDED BY CAN. 82 OF CIC/83

S u m m a r y

The presented study provides an interpretation of can. 82 of CIC/83. From the analysis it follows that the hypotheses codified in can. 82 result from positive law. The first hypothesis implies that the legislator does not allow for non-burdensome privileges to cease through prescription. This is due to the fact that a privilege holder can renounce a privilege, and this renouncement is legally valid if it has been accepted by a competent authority (can. 80, §1).

The second hypothesis implies that privileges burdensome to others cease through prescription (cann. 197-199). According to the doctrine, prescription is a similar process to a customary practice becoming law.

Translated by Tomasz Palkowski

Słowa kluczowe: przywilej, przedawnienie, ustawodawca.

Key words: privilege, prescription, legislator.